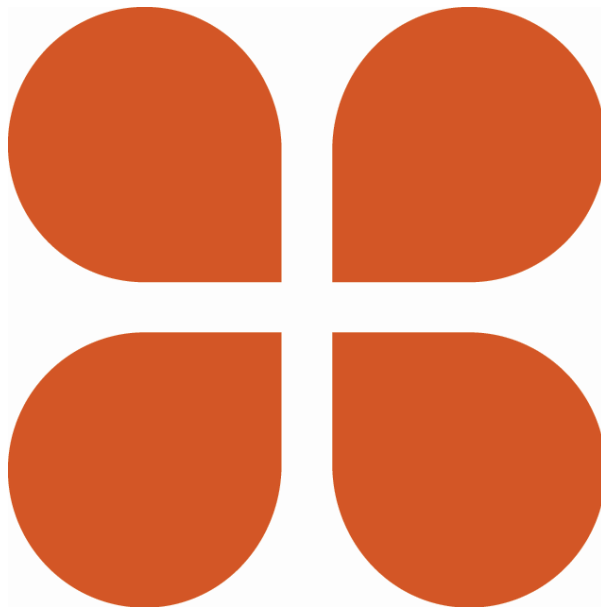

SWEDISH NATIONAL HERITAGE BOARD
RIKSANTIKVARIÉÄMBETET

Riksintressen

Örebro

Denna publikation ingår i en serie med de olika riksintressena som är publicerat på webbplatsen: www.raa.se

Värdetexter avseende områden i Örebro län med kulturmiljövärden av riksintresse enligt 2 kap 6 § NRL.

NUMMERORDNING - KOMMUNVIS

Askersunds kommun

- 3 Västra och Östra Nordhult (Askersunds sn)
- 4a Askersund (Askersunds sn)
- 4b Edö - Stjernerund (Askersund sn)
- 5 Åmmeberg (Hammars sn)
- 6 Svinnersta (Snavlunda sn)
- 7 Skyllberg (Lerbäcks sn)
- 8 Lerbäck (Lerbäcks sn)
- 49 Vena gruvfält (Hammars sn)

Hallsbergs kommun

- 9 Boo-området (Bo sn)
- 10 Drumlinområdet (delen i Viby sn)
- 11 Tarsta (Sköllersta sn)

Hällefors kommun

- 42 Loka brunn (Grythyttans sn)
- 43 Grythyttan (Grythyttans sn)
- 44 Hjulsjö (Hjulsjö sn)
- 45 Silvergruvorna (Hällefors sn)

Karlskoga kommun

- 28 Karlskoga, stadsdelen Bofors - Björkborn
- 29 Karlskoga, Norra Bohult - Carls Åby
- 30 Karlsdal (Karlskoga sn)

Kumla kommun

- 10 Drumlinområdet (delen i Hardemo sn)
- 12 Hardemo (Hardemo sn)
- 13 Hjortsberga (Kumla sn)
- 14 Kumlaby (Kumla sn)
- 50 Rösavi (Kumla sn)

Laxå kommun

- 1 Ramundeboda (Ramundeboda sn)
- 2 Laxå (Ramundeboda sn)

53 Skagershult - Bålby (Skagershults sn)

Lekebergs kommun

10 Drumlinområdet (delen i Hackvads, Edsbergs och Knista sn)

18 Lekhyttan (Hidinge sn)

Lindesbergs kommun

35 Bondebyn - Järle - Yxe (delen i Linde Nora sn)

38 Fellingsbro (Fellingsbro sn)

39 Hinseberg (Näsby sn)

40 Lindesberg

41 Siggebohyttan (Linde sn)

52 Röda jorden (Ramsbergs sn, fortsätter i Västmanlands län nr 33)

Ljusnarsbergs kommun

47 Centrala Kopparberg (Ljusnarsbergs sn)

48 Finnfall (Ljusnarsbergs sn)

Nora kommun

31a Skrikarhyttan (Vikers sn)

31b Gamla Viker (Vikers sn)

32 Pershyttan (Nora sn)

33 Centrala Nora

34 Västgöthyttan (Nora sn)

35 Bondebyn - Järle - Yxe (delen i Nora sn)

36 Klacka - Lerberg (Nora sn)

37 Järnboås - Finnshyttan - Lindesby (Järnboås sn)

Örebro kommun

15 Brevens bruk (Askers sn)

16 Täby (Täby sn)

17 Vintrosa (Vintrosa sn)

19 Karlslund (Långbro sn)

20 Centrala Örebro

21 Rosta (Långbro sn)

22 Baronbackarna (Örebro sn)

23 Hjälmarsberg (Almby sn)

24 Esplunda (Rinkaby sn)

25 Skävesund (Glanshammars sn)

26 Glanshammar (Glanshammars sn)

27 Dylta bruk (Axbergs sn)

51 Käggleholm (Ödeby sn)

MILJÖBESKRIVNINGAR - KOMMUNVIS

ASKERSUNDS KOMMUN

Askersund [T 4a] (Askersunds sn)*Motivering:*

Stadsmiljön Askersund, en typisk representant för de nygrundade städerna vid 1600-talets mitt.

Uttryck för riksintresset:

Askersunds gamla stadskärna med rätvinklig rutnätsplan från 1644, bevarad tomtstruktur, småskalig trästadsbebyggelse med stadsgårdar, glesare utkantsbebyggelse och inslag av institutionsbyggnader i sten och puts samt hamnmiljöer. Stadsförsamlingens kyrka och den stora landskyrkan väster om staden.

Edö - Stjarnsund [T 4b] (Askersunds sn)*Motivering:*

Herrgårdslandskap med Edö säteri och Stjarnsunds slott, framstående exempel på den klassicistiska herrgårdarkitekturen. (*Kognitiv miljö, Slottsmiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Stjarnsund, som varit en av länets största gods, har rak, alléprydd uppfartsväg samt park som skiljer mangård och fägård. Godset är en stormaktstida skapelse och har agrarhistoriskt intresse som stamgård för den svenska SRB-boskapen. Strandnära läge, på motsatt sida ett smalt sund ligger Edö, en herrgård med medeltida anor och som i ägarlängden räknar den heliga Birgitta.

Lerbäck [T 8] (Lerbäcks sn)*Motivering:*

Sockencentrum.

Uttryck för riksintresset:

F. d. administrativt centrum med tidigare kommunhus, f.d. skolhus och gästgiveri. Kyrkobyggnad från 1700-talet.

Skyllberg [T 7] (Lerbäcks sn)*Motivering:*

Industrimiljö, järnbruk med dominerande välbevarad herrgårdsanläggning. (*Bruksmiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Bruksanläggning med reglerad plan, herrgård uppförd 1830 med allékantad infartsväg, monumental och dominerande ladugårdsanläggning.

Svinnersta [T 6] (Snavlunda sn)*Motivering:*

Bymiljö, Örebro läns största bybildning med ett flertal välbevarade gårdar.

Uttryck för riksintresset:

Klungby vid korsväg med stort, delvis ålderdomligt byggnadsbestånd.

Vena gruvfält [T 49] (Hammars sn)*Motivering:*

Industrimiljö, upplevelsebar *bergslagsmiljö* i Lerbäckes bergslag med gruvor och gruvområden som har lång och kontinuerlig brukningstid.

Uttryck för riksintresset:

Gruvfältet och hyttorna Fallhyttan och Svarthyttan, har kontinuerligt brukats från medeltiden till 1800-talets slut och hade sin storhetstid under 1500-talet. Trehörnings välbevarade masugn.

Västra och Östra Nordhult [T 3] (Askersunds sn)*Motivering:*

Bymiljö med välbevarat byggnadsbestånd, representant för den kolonisation av Tiveden som gjordes på 1600-talet för att trygga kolförsörjningen åt Laxå bruk.

Uttryck för riksintresset:

Dubbelgård med många byggnader från 1800-talet. Småbrutna och stenrika åkrar.

Åmmeberg [T 5] (Hammars sn)*Motivering:*

Industrimiljö, gruv- och bruksort från 1800-talets mitt, delvis med belgisk-influerad arkitektur. (*Gruvmiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Byggnadsbestånd och magasinsbyggnader i speciell tegelarkitektur, herrgård i samma stil. Zinkgruvorna ägs av det belgiska företaget La Vieille Montagne och är ännu i drift.

HALLSBERGS KOMMUN**Boo-området [T 9]** (Bo sn)*Motivering:*

Herrgårdslandskap med Boo fidekommiss. (*Kyrkomiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Herrgården, ett 1600-talssäteri med huvudbyggnad från 1870-talet i nygotisk stil, har genom ägarskap påverkat nästan hela socknen. Huvudbyggnaden är ritad av J. F. Åbom. Till egendomen hör arrendegårdar, torp och lantarbetarbostäder. Kyrka från tidigt 1700-tal, fatbur, skolhus från 1800-talet i tempelarkitektur och f.d. prästgård.

Drumlinområdet [T 10] (Viby sn)*Motivering:*

Odlingslandskap med lång hävd och rika spår efter skilda tiders markutnyttjande samt bebyggelsebild som anpassats efter områdets specifika topografi med drumlinåsar. (*Fornlämningsmiljö*, *Bymiljö*, *Herrgårdsmiljö*).

Uttryck för riksintresset:

"Etternärke" har lång bebyggelsekontinuitet med rikt inslag av fornlämningar och är en agrarbygd med fossila odlingsspår, herrgårdar och torpbebyggelse, *radbyar* samt byar med utskiftad bebyggelse. Miljön berör även Lekebergs och till en mindre del Kumla kommuner.

Tarsta [T 11] (Sköllersta sn)*Motivering:*

Fornlämningsmiljö, landskapsrum med två imponerande *fornborgar*, den ena av dem länets största.

Uttryck för riksintresset:

Tarsta och Åmehälls är två sägenomspunna fornborgar med kraftiga vallar. Tarsta är den större av fornborgarna.

HÄLLEFORS KOMMUN

Grythyttan [T 43] (Grythyttans sn)*Motivering:*

Tätortsmiljö och *sockencentrum* med välbevarad *kyrkbybebyggelse* av bergslagskaraktär, anlagd som stad och i stadsmässiga former (stadsprivilegier 1641-1682) och med träbebyggelse präglad av 1700- och 1800-talen.

Uttryck för riksintresset:

Tätortens centrala område med torgbildning, kyrka från 1632, gästgiveri med anor sedan 1640 och omgivande tätt liggande gårdsbildningar som formar slutna gatupartier. Många äldre hus har taktäckning av skiffer.

Hjulsjö [T 44] (Hjulsjö sn)*Motivering:*

Bymiljö, *kyrkby* med sammanhållen bebyggelse och framträdande placering i landskapet. (*Odlingslandskap*).

Uttryck för riksintresset:

Bergslagsby med välbevarad 1800-talsbebyggelse grupperad kring träkyrka från 1640-talet och landsvägens gamla sträckning. Omgivande öppna odlingsmarker.

Loka brunn [T 42] (Grythyttans sn)*Motivering:*

Bad- och brunnsanstalt med ett stort antal för brunnsanläggningar typiska bostads-, sällskaps- och behandlingsbyggnader från 1760-talet och framåt.

Uttryck för riksintresset:

Sedan 1700-talet kontinuerligt bebyggd anläggning som avviker från andra *brunnsmiljöer* genom att avsaknad av styrning genom plan eller strävan efter enhetlig stilkaraktär präglar miljön.

Silvergruvorna [T 45] (Hällefors sn)*Motivering:*

Industrimiljö, gruvområde och landets näst rikaste silverfyndighet med lämningar efter brytning under 1600- och 1700-talet. Verksamheten har intresse som bygdeskapande och utgjorde grunden för sockenbildningen 1645. (*Gruvmiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Gruvområde med dagbrott, skrotstensvarp och smärre gruvgångar från 1600-talet samt 1700-talets större krutsprängda orter.

KARLSKOGA KOMMUN

Karlsdal [T 30] (Karlskoga sn)*Motivering:*

Industrimiljö, välbevarad järnbruksmiljö från 1800-talet. (*Bruksmiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Oreglerad bruksbebyggelse med herrgård, arbetarbostäder, hyttlämningar, kyrka samt slaggvarp.

Karlskoga, Norra Bohult - Carls Åby [T 29]*Motivering:*

Bostadsområde med enhetliga tjänstemannavillor, präglade av 1930-40-talens arkitekturi-deal.

Uttryck för riksintresset:

Fem kvarter med sammanlagt 55 funkis-inspirerade, ursprungligen reveterade tjänstemannavillor, tillkomna på 1930-40-talen under en expansionsperiod för Bofors. Gatu-och tomtstruktur.

Karlskoga, stadsdelen Bofors - Björkborn [T 28]*Motivering:*

Bostadsområden med grupper av enhetliga arbetarbostäder i anslutning till Bofors industrier, delvis av brukskaraktär, som visar hur bostadsförhållandena förändrades under perioden 1860-1930 och där den sociala skiktningen bland arbetarna framgår.

Uttryck för riksintresset:

Gatu- och tomtstruktur, obebyggda ytor mellan bebyggelsegrupperna. Till de sammanhållna grupperna av bostadsbebyggelse hör kanalbostäderna öster om den på 1870-talet byggda Björkborns kanal, Korpkullen och annan bebyggelse i anslutning till Bofors järnvägsstation, Rosendal med ett drygt 30-tal hus påbörjade 1913 samt Skogen och Skogsäng från omkring 1920 respektive 1930.

I området ingår även:

Arbetarmuseet Gråbo samt kanal- och järnvägsanläggningar och lämningar efter en av landets största lancashiresmedjor.

KUMLA KOMMUN

Drumlinområdet [T 10] (Hardemo sn)*Motivering:*

Odlingslandskap med lång hävd och rika spår efter skilda tiders markutnyttjande samt bebyggelsebild som anpassats efter områdets specifika topografi med drumlinåsar. (*Fornlämningsmiljö*, *Bymiljö*, *Herrgårdsmiljö*).

Uttryck för riksintresset:

"Etternärke" har lång bebyggelsekontinuitet med rikt inslag av fornlämningar och är en agrarbygd med fossila odlingsspår, herrgårdar och *torpbebyggelse*, *radbyar* samt byar med utskiftad bebyggelse. Större delen av området ligger i Lekebergs och Hallsbergs kommuner.

Hardemo [T 12] (Hardemo sn)*Motivering:*

Sockencentrum och omgivande *odlingslandskap* med lång bebyggelsekontinuitet. (*Fornlämningssmiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Öppet odlingslandskap med rik förekomst av gravfält, åsanknuten bybebyggelse och bevarade agrarhistoriska lämningar såsom fossila åkrar och odlingsrösen. Vid kyrkan, med bevarat medeltida torn samt långhus från 1700-talet, finns sockenmagasin, två skolbyggnader och prästboställe.

Hjortsberga [T 13] (Kumla sn)*Motivering:*

Fornlämningssmiljö, märkligt gravfält från yngre järnålder.

Uttryck för riksintresset:

Ett av länets största gravfält i dominerande krönläge med vid sikt över omgivande odlingslandskap. I gravbeståndet märks bl.a. ett av länets största rösen samt en domarring. Fossila åkrar.

Kumlaby [T 14] (Kumla sn) (Utredningsområde)*Motivering:*

Sockencentrum med betydelsefull kyrkplats.

Uttryck för riksintresset:

Odlingslandskap med imponerande 1800-talskyrka och f. d. *radby* i åsläge. Klockargård, skola och länsmansboställe.

Rösavi [T 50] (Kumla sn) (Utredningsområde)*Motivering:*

Radby med omgivande öppen mark och utflyttade gårdar. Bygravfält.

LAXÅ KOMMUN

Laxå [T 2] (Ramundeboda sn)*Motivering:*

Stations samhälle med bebyggelse av sekelskifteskaraktär.

Uttryck för riksintresset:

Bostads- och institutionsbyggnader kring Järnvägsgatan och Laxå station.

Ramundeboda [T 1] (Ramundeboda sn)*Motivering:*

Klostermiljö och anhalt vid den medeltida Eriksgatan.

Uttryck för riksintresset:

Lämningar efter senmedeltida kloster- och f.d. kyrkplats samt tidigare plats för gästgiveri. Klostret tillhörde antoniterorden.

Skagershult - Bålby [T 53] (Skagershults sn) (Utredningsområde)*Motivering:*

Området kring Skagershults gamla kyrka och Bålby 1700-talsherrgård. (*Kyrkomiljö, Herrgårdsmiljö*).

LEKEBERGS KOMMUN

Drumlinområdet [T 10] (Hackvads, Edsbergs och Knista sn)*Motivering:*

Odlingslandskap med lång hävd och rika spår efter skilda tiders markutnyttjande samt bebyggelsebild som anpassats efter områdets specifika topografi med drumlinåsar. (*Fornlämningmiljö, Bymiljö, Herrgårdsmiljö*).

Uttryck för riksintresset:

"Etternärke" har lång bebyggelsekontinuitet med rikt inslag av fornlämningar och är en agrarbygd med fossila odlingsspår, Riseberga *kloster*, herrgårdar och *torpbebyggelse, radbyar* samt byar med utskiftad bebyggelse. Miljön berör även Hallsbergs och till en mindre del Kumla kommuner.

Lekhyttan [T 18] (Hidinge sn)*Motivering:*

Bymiljö, bergsmansby med bebyggelse från 1700- och 1800-talen.

Uttryck för riksintresset:

Välbevarad bebyggelse och småskaligt odlingslandskap. Lämningar av *hyttan*, som togs ur bruk år 1776.

LINDESBERGS KOMMUN

Bondebyn - Järle - Yxe [T 35] (delen i Linde Nora sn)*Motivering:*

Odlingslandskap med med kulturhistoriskt värdefull bergslags- och bruksbebyggelse. (*Bergslagsmiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Herrgårdsmiljö från 1700-talet kring Yxe f.d. bruksherrgård, belägen vid ett biflöde till Järleån. Stora delar av gårdens odlingsmark haar vunnits genom utdiktningföretag.

Fellingsbro [T 38] (Fellingsbro sn)*Motivering:*

Sockencentrum.

Uttryck för riksintresset:

Kyrkan med tillhörande kastal har dominerande åsläge och ligger i öppet *odlingslandskap*. Prästgård och arrendatorsgård, skola och fattigstuga.

Hinseberg [T 39] (Näsby sn)*Motivering:*

Herrgårdsmiljö med bevarad 1800-talsbebyggelse.

Uttryck för riksintresset:

Medeltida godsbildning med nuvarande herrgårdsbyggnad från 1803, ett nygotiskt utsiktstorn från 1840 och en flottbro från 1836.

Lindesberg [T 40]

Motivering:

Småstadsmiljö som visar centralmaktens strävan vid 1600-talets mitt att grunda nya städer för att främja den för riket viktiga bergshandlingen samt den förindustriella stadens bebyggelse och liv.

Uttryck för riksintresset:

Den rätvinkliga rutnätsplanen från 1644. Tomtstruktur, äldre småskalig trästadsbebyggelse med större stadsgårdar och enklare utkantsbebyggelse. En grupp större stenbyggnader vid kyrkan och torget.

Röda jorden [T 52] (Ramsbergs sn, fortsätter i Västmanlands län nr 33)

Motivering:

Fornlämningsmiljö med *lågtekniska järnframställningsplatser* och därtill hörande råvaruområde från järnålderns inledningskede. Lämningar från hela den dåtida framställningsprocessen.

Uttryck för riksintresset:

Längs myr- och mosskanterna ligger järnframställningsplatserna främst synliga genom de låga vallformiga slaggvarpen. I området pågår alltjämt rödjordsbildning som är mycket viktig för upplevelsen och förståelsen av järnframställningsplatsernas lokalisering.

Siggebohyttan [T 41] (Linde sn)

Motivering:

Bergslagsmiljö med välbevarad *bergsmansgård*.

Uttryck för riksintresset:

Musealt bevarad bergsmansgård från omkring 1800 med omgivande *odlings- och skogslandskap*. Till området hör gruvor och *hyttruin*.

LJUSNARSBERGS KOMMUN

Centrala Kopparberg [T 47] (Ljusnarsbergs sn)

Motivering:

Tätortsmiljö och *sockencentrum* med bergshandling som ekonomisk grund, med stadsmässiga drag, välbevarad bebyggelse från 1700-, 1800- och 1900-talen och många byggnader av stort arkitektur- och kulturhistoriskt värde. (*Gruvmiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Plan- och bebyggelsemönster med partier av sluten, mer stadsmässig bebyggelse och friliggande hus, huvudsakligen i trä men också med inslag av sten och putsarkitektur från 1800-talets slut och 1900-talet. Monumental träkyrka från 1635 och andra byggnader som hör samman med sockencentrumet. Gruvstuga-tingshus från 1641, bergmästarboställe från 1740-talet och många stora bergslagsgårdar. Gruvstugutorget och Malmsplan är ursprungliga platsbildningar för administration, köpenskap och handel. Området Konstbacken med

gruvhål och lämningar från bergshanteringen. Järnvägsområdet och anslutande bebyggelse som hör samman med den expansiva perioden vid 1800-talets slut och 1900-talets början, municipalsamhället och köpingen Kopparberg.

Finnfall [T 48] (Ljusnarsbergs sn)

Motivering:

Bergsmansgård med ursprung i 1600-talets finnkolonisation och med 1700- och 1800-talsbebyggelse och omgivande *odlingslandskap*.

Uttryck för riksintresset:

Småbrutet odlingslandskap och för finnkolonisationen typiskt läge på höjdsuttning med vid utsikt. Gårdsanläggning med byggnader för olika funktioner och från olika tider.

NORA KOMMUN

Bondebyn - Järle - Yxe [T 35] (delen i Nora sn)

Motivering:

Odlingslandskap med kulturhistoriskt värdefull bergslags- och bruksbebyggelse. (*Bymiljö, Bruksmiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Bondebyn med f.d. gästgiveribyggnad från 1800-talet. Övre och Nedre Järle med många byggnader av högt kulturhistoriskt egenvärde och lämningar efter Järle nedre bruk från 1600-talet. Odlingsmarker längs Järleåns slingrande fåra.

Centrala Nora [T 33]

Motivering:

Småstadsmiljö som i planläggning och småskalig trästadsbebyggelse uttrycker centralmaktens stadsgrundningspolitik i det ekonomiskt viktiga Bergslagen vid 1600-talets mitt samt den förindustriella stadens bebyggelsestruktur och liv.

Uttryck för riksintresset:

Den rätvinkliga rutnätsplanen från 1643, tomtstruktur och den klassiska trästadens stadsgårdar, gårdsmiljöer och enklare bebyggelse. Inslag av representativ stenhusbebyggelse från 1800-talet, järnvägsstationen med tillhörande anläggningar och Anders Wedbergs park som utgör del av en utvidgningsplan 1878.

Gamla Viken [T 31b] (Vikers sn)

Motivering:

Bymiljö, bergsmansby med påkostade *bergsmansgårdar*.

Uttryck för riksintresset:

Småbrutet *odlingslandskap* med äldre, delvis herrgårdslänkande bergsmansgårdar.

Järnboås - Finnshyttan - Lindesby [T 37] (Järnboås sn)

Motivering:

Bergslagsmiljö med karaktäristisk byggelse i småbrutet *odlingslandskap*. (*Bymiljö, Gårdsmiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Kyrkomiljö med Järnboås timrade träkyrka från 1600-talet, församlingshem och f.d. krog

från 1700-talet, på annan plats timrat sockenmagasin från 1800-talet. Finnshyttan med gårdar av 1800-talskaraktär samt bergsmansliknande f.d. prästgård, utskiftade gårdar och *torp*. Lindesby med välbevarade *bergsmansgårdar* och kapell från 1800-talet.

Klacka - Lerberg [T 36] (Nora sn)

Motivering:

Industrimiljö, järngruvsområde med spår av olika brytningstekniker. (*Gruvmiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Gruvområde med ett 40-tal gruvhål omgivna av skrotstensvarp, schakt och gångar från olika tidsepoker med spår efter tillmakning eller krutsprängning. Klacka odalfält har unikt malmtorg med kvarliggande malmupplag.

Pershyttan [T 32] (Nora sn)

Motivering:

Bergslagsmiljö med mycket välbevarad och unikt hytt- och gruvområde, vars bebyggelse och anläggningar som speglar verksamhet från främst 1700- och 1800-talen. (*Bymiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Mycket välbevarad hyttby med *hytta* och kraftförsörjning genom Smygarebäckens åtta dammlägen. Hjulhus, stånggången som är en av landets få bevarade samt andra byggnader och anläggningar med anknytning till driften. Landskap präglad av bergsbruk med gruvhål, rödmyllade ovanjordsanläggningar i trä, verksbyggnader, varphögar och utmålsstenar som representerar olika tidsepokers bearbetningstekniker.

I området ingår även:

Enskilda gårdar och *torp*, kvarn, skola och järnväg.

Skrikarhyttan [T 31a] (Vikers sn)

Motivering:

Bymiljö, *bergsmansby* med påkostade *bergsmansgårdar*.

Uttryck för riksintresset:

Småbrutet *odlingslandskap* med äldre, delvis herrgårdsliknande *bergsmansgårdar* samt flera *hyttområden* och *gruvområden*.

I området ingår även:

Sockencentrum med prästgård och sockenstuga till en år 1868 bildad kapellförsamling.

Västgöthyttan [T 34] (Nora sn)

Motivering:

Bymiljö, *bergsmansby* med samlad bebyggelse av äldre bergslagsgårdar.

Uttryck för riksintresset:

Bebyggelse från 1700- och tidigt 1800-tal. I området ingår två *hyttruiner*.

ÖREBRO KOMMUN

Baronbackarna [T 22] (Örebro sn)

Motivering:

Bostadsområde, viktig förebild för svenskt flerbostadsbyggande från 1950-talet.

Uttryck för riksintresset:

Flerbostadshus, uppförda åren 1953-1957, som bildar halvöppna gårdar vilka grupperas kring en stor öppen grönyta i mitten, genomförd trafikseparering. Gestaltningsmässiga värden och planlösningar).

Brevens bruk [T 15] (Askers sn)

Motivering:

Industrimiljö, välbevarat järnbruk med 1800-talsbebyggelse i regelbundet bebyggelsemönster.

Uttryck för riksintresset:

Bruksmiljö med herrgård, bostadsbebyggelse och *hyttanläggning* med masugn, rostugn och kolhus samt öppet *odningslandskap* med till bruket hörande arrendegårdar. Anläggningen grundlades 1676.

Centrala Örebro [T 20]

Motivering:

Residensstad som speglar utvecklingen från medeltida fäste vid mötet mellan viktiga kommunikationsleder till dagens av 1600-talet, 1800-talet senare del och det tidiga 1900-talet präglade stadsmiljö.

Uttryck för riksintresset:

Dominerande slottsanläggning i mötet mellan Svartåns vattenled och den nord-sydliga åsvägen. Stadsplan med enstaka medeltida drag och rätvinklig rutnätsstruktur som grundlades på 1650-talet och fullföljdes på 1850-talet samt utvidgades vid 1900-talets början. Den medeltida Nikolaikyrkan, bebyggelse i den förindustriella tidens lägre skala, mer storstadsmässig stenbebyggelse från tiden kring sekelskiftet 1900 och tiden före andra världskriget. Residensstadens karaktärsbyggnader, parker och grönstråk.

Dylta bruk [T 27] (Axbergs sn)

Motivering:

Industrimiljö, rödfärgsbruk med välbevarad bebyggelse från 1800-talet.

Uttryck för riksintresset:

Bruksmiljö med byggnader och lämningar efter rödfärgsverk och svavelbruk, herrgårdsanläggning, klockstapel, gårdsmuseet "Klostret", och *begravningsplats* samt *gruvor* för svavel, alun och vitriol.

Esplunda [T 24] (Rinkaby sn)

Motivering:

Herrgårdsmiljö med framträdande gårdsanläggning och storskaligt *odningslandskap*. (*Fornlämningsmiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Mangård med stor huvudbyggnad i sten från 1800-talets senare del och flygelbyggnader från 1700-talet samt rak kilometerlång alléprydd uppfartsväg som bildar siktlinje mellan herrgården och den patrionellt underställda sockenkyrkan. Yngre järnåldersgravfält, öde bytomt och utskiftad bybebyggelse.

Glanshammar [T 26] (Glanshammars sn)

Motivering:

Sockencentrum med om- och tillbyggd medeltida kyrka av intressant byggnadshistoria samt

en av länets äldsta kända silvergruva. (*Fornlämningsmiljö, Gruvmiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Kyrka med värdefulla inventarier såsom medeltida skulpturer och målningar. Klockstapel, f.d. sockenmagasin och f.d. byskola. Rester av äldre kyrkbyggelse kvar på bytomt samt fornlämningar från yngre järnålder och runstenar. Medeltida silvergruva.

Hjälmarsberg [T 23] (Almby sn)

Motivering:

Herrgårdsmiljö, representativ för Hjälmarområdet.

Uttryck för riksintresset:

Mangård med huvudbyggnad i sten från 1600-talet, alléprydda tillfartsvägar samt dominerande ladugårdsbyggnad från 1900-talets början. Omgivande landskap med inslag av hagmarker, gravfält samt torp. En del av hägnadssystemen från 1600-talet har konserverats i nutida ägo gränser.

Karlslund [T 19] (Långbro sn)

Motivering:

Herrgårdsmiljö med välbevarad reglerad bebyggelse.

Uttryck för riksintresset:

Mangård med huvudbyggnad i sten från 1800-talets början, lokaliserad till åsläge vid vattenfall i Svartån. Monumentala ekonomibyggnader i reglerat mönster. Omgivande storskaligt *odlingslandskap* med underliggande gårdar och lantarbetarbebyggelse.

I området ingår även:

Fossila åkrar, kvarn, kraftverk och ruiner av Örebro gevärsfaktori från 1600- och 1700-talen.

Kägleholm [T 51] (Ödeby sn)

Utredningsområde.

Motivering:

Herrgårdsmiljö, f.d. storgodsmiljö kring Kägleholms slottsruin och Ödeby kyrka. (*Fornlämningsmiljö, Slottsmiljö, Kyrkomiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Slottsruinen är lämningar efter branden på 1700-talet av det ursprungligen på medeltida slottet samt odlings- och sjölandskap med flera gravfält, övergivna bytomter och fossil åkermark.

Rosta [T 21] (Långbro sn)

Motivering:

Bostadsområde, viktig förebild nationellt och internationellt, för efterkrigstidens flerbostadsbebyggelse.

Uttryck för riksintresset:

130 stjärnhus från åren 1948-1952, sammankopplade i kedjor, samt gårdsbildningar och omgivande större grönytor. Trafiklösningar, gestaltningsmässiga värden, välstuderade planlösningar och detaljer.

Skävesund [T 25] (Glanshammars sn)

Motivering:

Herrgårdsmiljö från 1800-talet och upplevelsebar fornlämningsmiljö. (Bymiljö).

Uttryck för riksintresset:

Herrgården har monumental placering i åsläge vid Hjälmarens. Fornlämningsrikt *odlingslandskap* med gravfält och enstaka fornlämningar samt byar med utskiftad bebyggelse, torp samt f d prästgård.

Täby [T 16] (Täby sn)

Motivering:

Kyrkmiljö.

Uttryck för riksintresset:

Medeltida, av 1700-talets ombyggnader präglad kyrka med omgivande *odlingslandskap*.

I området ingår även:

Stenvalvsbro över Täbyån från 1883.

Vintrosa [T 17] (Vintrosa sn)

Motivering:

Sockencentrum. (Fornlämningsmiljö).

Uttryck för riksintresset:

Kyrkomiljö med två gravfält av yngre järnålderskaraktär, prästgård, sockenmagasin, skola och ålderdomshem. Den ursprungligen medeltida kyrkan ombyggdes och utvidgades under 1700- och 1800-talen.